

СТАНОВИЩЕ

на доц. Петкана Ангелова Христова, д.м., член на Научно жури, за дисертационния труд на доц. д-р Анжелика Спасова Велкова, д.м., на тема **„ПРЕДОТВРАТИМАТА СМЪРТНОСТ КАТО ИНДИКАТОР ЗА ОЦЕНКА НА НАЦИОНАЛНИТЕ ЗДРАВНИ СИСТЕМИ В СТРАНИТЕ ОТ ЦЕНТРАЛНА И ИЗТОЧНА ЕВРОПА ПО ВРЕМЕ НА СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ ПРЕХОД”** за придобиване на научна степен **„Доктор на науките”**

Представеният дисертационен труд съдържа 318 страници. Резултатите са богато онагледени със 116 таблици и 158 графични изображения. Използвани са 493 литературни източници, от които 18 на кирилица.

1. Оценка на актуалността на темата

Темата е изключително актуална, значима и новаторска – сериозно научно и управленско предизвикателство във връзка с идентифицирането и приложението на нови методи за оценка на дейността на здравната система чрез предотвратимата със здравни интервенции смъртност (ПЗИС), която от своя страна позволява да се изследва и оцени приносът на националните здравни системи както за подобряването на популационното здраве в страните от Централна и Източна Европа (СЦИЕ), така и за преодоляване на здравните различия със страните от Западна Европа (СЗЕ).

2. Оценка на целта, задачите, материала и методите

Целта и произтичащите от нея задачи са формулирани адекватно, точно и ясно. Проведено е комплексно аналитично проучване на смъртността от 33 предотвратими със здравни интервенции причини по пол и възраст, в 24 страни от Европа, за 25-годишен период. Събрана е изключително голяма по обем информация която дисертантката разработва и анализира с комплекс от съвременни статистически и епидемиологични подходи и методи, гарантиращи достоверност и надеждност на резултатите.

3. Оценка на резултатите

Резултатите, научните анализи и обсъждането им са представени в логическа последователност според формулираните задачи. Представените резултати и анализи за динамиката на отделните причини за ПЗИС, на смъртността от всички причини и от четири водещи групи причини по пол и възраст в България са сравнени със

същите на СЗЕ. Идентифицирани са три модела на промени в ПЗИС, които посочват резерви за повишаване ефективността на здравните системи и предоставят научни доказателства, потвърждаващи приоритетната роля на профилактиката. Определен е приносът на ПЗИС в СЦИЕ за промени в детската смъртност. Като съществен резерв за подобряване ефективността на националната здравна система се посочва ограничаването на ПЗИС във възрастовите групи - до 1-годишна възраст и над 35-годишна възраст, при които рисковете за смърт надхвърлят неколкократно съответните на СЗЕ. Дадени са доказателства за снижаването на ПЗИС през първата година от живота и във всички останали възрасти до нивата в СЗЕ като съществен резерв за подобряване на средната продължителност на живота в СЦИЕ от 1,3 до 4 години.

Дадени са обосновани препоръки за целенасочено събиране на информация до ниво на субрегиони в отделните страни за влиянието на първичната здравна помощ, финансирането, универсалния достъп, осигуряване на безопасност на пациентите и приложението на ръководствата за добра медицинска практика върху предотвратимата смъртност както и препоръки за включване на ПЗИС сред индикаторите за оценка на дейността на здравните системи като алармиращо средство за настъпило влошаване на популационното здраве, за да се предприемат незабавно адекватни управленски и политически решения и мерки.

Високият научен потенциал на доц. Велкова се демонстрира с прецизност, яснота, логичен научен стил на изложение и способност да синтезира огромната информация от мащабната разработка до 9 значими извода.

4. Оценка на приносите

Напълно съм съгласна и приемам посочените приноси от авторката. Това което впечатлява е мащабността на първото у нас проучване на предотвратимата смъртност като индикатор за оценка на националната здравна система. Подобни разработки в другите страни се провеждат от научни екипи. Аз съм свидетел на огромните усилия и работоспособност на доц. Велкова и твърдя, че дисертационния труд е самостоятелно дело което следва да се отбележи като нейно достойнство и значимо творческо постижение, надхвърлящо границите на нашата страна.

5. Критични бележки и препоръки към дисертационния труд

В дисертационният труд *не се открояват критични слабости.*

Препоръчвам на дисертантката да представи в монография тази мащабна научно-приложна разработка с ценна информация за националната здравна система за нуждите на планирането и вземането на решения.

Качествените и количествени критерии и показатели за научна дейност и научна активност на доц. д-р Велкова са изпълнени в значително по-голяма степен по отношение на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Р. България. Публикациите, свързани с дисертационния труд са 12, от тях 7 са самостоятелни, 3 - първи автор и 4 са в международни списания. Общият импакт-фактор е 27.484. Доц. д-р Велкова е научен консултант (в голяма степен научен ръководител) на 13 защитили докторанти, 1 с право на защита и 1 зачислен. Цитиранията на научните трудове свързани с дисертацията са 57, от тях 3 в български и 54 в чуждестранни източници.

6. Заключение

Като заключение считам, че е реализирана научно-теоретична (методична) и научно-приложна разработка с богата информация и обосновани научни доказателства за нуждите на националната здравна система и здравна политика не само на нашата страна, а и за СЦИЕ.

Убедено препоръчвам на уважаемото Научно жури да присъди научна степен „Доктор на науките” на доц. д-р Анжелика Спасова Велкова.

10.02.2012 год.

Подпис:

(Доц. Петкана Христова д.м.)